

ПАВЛЮК

Микола Миколайович
nik.pavlyuk@ukr.net

УДК 637-043.86:331.56/57-048.58

РОЗВИТОК ТВАРИННИЦЬКОЇ ГАЛУЗІ
ЯК АЛЬТЕРНАТИВА БЕЗРОБІТТЮ НА СЕЛІDEVELOPMENT OF ANIMAL INDUSTRY
AS AN ALTERNATIVE TO RURAL UNEMPLOYMENTаспірант, Вінницький
національний аграрний
університет

Розглянуто особливості сучасної зайнятості сільського населення. Виявлено основні проблеми використання сільського трудового потенціалу. Узагальнено основні підходи до вирішення проблеми безробіття на селі. Обґрунтована доцільність комплексного соціально-економічного розвитку сільського регіону з урахуванням його потенціалу та багатофункціональності. Визначені цілі та основні альтернативи стратегії розвитку трудової активності сільського населення, які передбачають як напрями підвищення конкурентоспроможності сільсько-господарських підприємств, так і зростання самозайнятості населення. Основним принципом реалізації стратегії запропоновано принцип соціального партнерства.

* * *

Рассмотрены особенности современной занятости сельского населения. Выявлены основные проблемы использования сельского трудового потенциала. Обобщены основные подходы к решению проблемы безработицы на селе. Обоснована целесообразность комплексного социально-экономического развития сельского региона с учетом его потенциала и многофункциональности. Определены цели и основные альтернативы стратегии развития трудовой активности сельского населения, предусматривающие как направления повышения конкурентоспособности сельскохозяйственных хозяйственных предприятий, так и рост самозанятости населения. Основным принципом реализации стратегии предложен принцип социального партнерства.

* * *

Features of modern employment of rural population are considered. The main problems of using rural labor potential are revealed. The main approaches to solving the unemployment problem in the village are summarized. The expediency of comprehensive socio-economic development of the rural region based on its potential and multifunctionality is substantiated. The goals and the main alternatives of the strategy of development of labor activity of the rural population, which include both directions of increase of competitiveness of agricultural enterprises and growth of self-employment of the population, are determined. The basic principle of strategy implementation is the principle of social partnership.

The social policy of the regions carried out within the framework of the chosen strategy enables to influence the regional process of strengthening social security of the person, forming incomes of the population and diversifying their sources in such a way as to provide appropriate conditions for stimulation of human potential, growth of economic activity of the population as a self-sufficient target. It should become active rather than passive in nature and not be reduced to state charity that stimulates consumer sentiment and inflationary processes in the country. The local community and local government have an exclusive role in implementing the strategy. The objective need to complement and expand the functions of rural areas through non-agricultural activities can be realized in conditions of active participation of the state in stimulating business entities and citizens in the development of entrepreneurship in the countryside. Strengthening the functional role of rural areas at the expense of non-agrarian functions will increase the attractiveness of rural areas for the inhabitants of the population and the overall consumer value of the rural environment. The main direction of realization of regional strategies of agrarian regions should be state assistance to the development of entrepreneurship, which will ultimately make it possible to solve the problem of employment and increase the export potential of depressed agrarian regions through stimulating entrepreneurship, in particular the development of various forms of small and medium-sized businesses, raising incomes of citizens and increase in the effective demand of the population.

Ключові слова: *зайнятість, трудова активність, сільські території, стратегічні альтернативи, самозайнятість, тваринництво.*

Ключевые слова: *занятость, трудовая активно, сельские территории, стратегические альтернативы, самозанятость, животноводство.*

Keywords: *employment, active labor force, rural territories, strategic alternatives, self-employment, animal husbandry*

ВСТУП

Основна мета державного регулювання зайнятості населення в Україні є створення умов для збільшення кількості робочих місць та зменшення безробіття у всіх галузях національної економіки.

Але проаналізувавши безробіття в сільській місцевості можна зробити висновок, що протягом останніх років кількість робочих місць значно зменшилась, що призвело до появи безробітних та зuboжілих сіл. Отже, реформування аграрної сфери в основному нега-

тивно вплинуло на стан зайнятості. Тому спостерігається уповільнення розвитку сільської місцевості та її населення.

У складі національного ринку праці, ринок праці в сільській місцевості можна віднести до одного із найпроблемніших. На мою думку, це потребує пильної уваги до розв'язання його проблем за активної участі державних інститутів, підприємницьких структур та всіх причетних до функціонування й розвитку цієї важливої складової ринкової економіки, а також окреслення шляхів їх розв'язання.

Проблеми безробіття в сільській місцевості знайшли своє відображення в роботах А. Бабенка, С. Бандура, Д. Богиня, О. Бугуцький, М. Вдовиченко, О. Грішнова, С. Гудзинський, І. Гнибіденка, І. Кравченко, Ю. Краснов, Г. Купалової, Ю. Лайко, Е. Лібанова, О. Могильного, Л. Михайлова, П. Саблук, М. Орлатий, О. Павлов, І. Прокопа, К. Якуба, В. Яровий та інші. Проте, питання безробіття на селі вимагають подальшого дослідження з огляду можливостей впливу виробничих структур агропромислового комплексу, а саме тваринництва, на зменшення рівня безробіття.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження сучасного стану розвитку галузі тваринництва як альтернативи безробіттю на селі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У ході дослідження були використані наступні методи: дослідження, науковий, метод наукової абстракції.

РЕЗУЛЬТАТИ

У соціально-економічному ракурсі регіони не можна розглядати як механічне поєднання сукупності господарських одиниць та об'єктів різних галузей. Поглиблення спеціалізації виробництва зумовлює ускладнення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, поглиблення кооперації, зростання ступеня впливу діяльності окремих суб'єктів на результати господарювання. Ці процеси поступово перетворюють господарство регіону на складний багатогалузевий комплекс, окремі складові якого безперервно взаємодіють між собою, впливаючи на динаміку розвитку території загалом.

Позитивні зрушення, які відбулися останніми роками у сільськогосподарському виробництві в Україні, не сприяли вирішенню соціально-економічних проблем сільського населення, найгострішими з яких залишаються складна демографічна ситуація, занепад соціальної сфери, побутового обслуговування селян, безробіття та низький рівень доходів сільських жителів. Водночас специфіка сільськогосподарського виробництва породжує низку особливостей, притаманних сільському ринку праці і сільськогосподарській зайнятості. Зведення сільської території до однієї функції – аграрної – зумовлює низку проблем на ринку сільської робочої сили та посилює соціальну напругу на селі. До особливостей сільського ринку праці сьогодні слід віднести:

- згортання діяльності сільськогосподарських підприємств після невдалої реорганізації та збитковості виробництва, що спричинює зниження попиту на робочу силу, а відтак і працевлаштування в галузі;
- низький рівень кваліфікації кадрів, що унеможливує реалізацію інноваційних шляхів ведення та розвитку виробництва;
- знецінення вартості сільської праці та надання великими агропідприємствами переваги екстенсивному землеробству;
- недооцінку трудового потенціалу особистих селянських господарств;

- руйнацію соціальної інфраструктури та поза-професійних форм підтримки і розвитку людського потенціалу сільських територій;

- недостатню увагу до диверсифікації ринку праці;

- міграційні процеси на сільських територіях;

- не вирішену проблему сезонності використання робочої сили, що знижує ефективність праці та стримує зростання її оплати в галузі.

Їх наслідком є зниження економічної активності сільського населення вищими темпами порівняно із міським населенням, скорочення зайнятості, нижчі темпи подолання безробіття.

Аналізуючи дані щодо зайнятості та безробіття сільського населення, слід зазначити, що скорочення кількості безробітних на тлі відносно стабільного показника зайнятого населення може свідчити швидше про негативні тенденції функціонування сільського ринку праці. У новий Закон України "Про зайнятість населення" (від 2012 р. № 5067-VI [9] перенесено із попереднього норму, яка відносить до зайнятого населення членів особистих селянських господарств. Значна частина сільського населення перемістилася до категорії зайнятих, знизивши рівень безробіття (замість запровадження конкретних механізмів сприяння виходу на відкритий ринок праці відбулося маніпулювання показниками зайнятості).

Досліджуючи проблеми безробіття сільського населення, вітчизняні науковці пропонують такі шляхи їх вирішення [4; 6]:

- розширення сфери прикладання аграрної праці через збереження діючих і створення нових робочих місць в усіх суб'єктах господарської діяльності незалежно від їх форм власності на землю та майно і організаційно-правових форм господарювання;

- створення належних умов праці в сільському господарстві для ефективного використання трудового потенціалу села та залучення молоді до аграрної сфери;

- розвиток дрібного та середнього підприємництва на селі, надання державної підтримки приватним сільськогосподарським підприємствам;

- підвищення продуктивності праці в сільському господарстві тощо.

Першим етапом стратегічного планування комплексного соціально-економічного розвитку регіону є формування мети та цілей реалізації стратегії, які уточнюються на основі проведення стратегічного аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища. Враховуючи новітні методологічні та методичні підходи до розробки стратегій регіонального розвитку, пропонуємо такі цілі стратегії зростання трудової активності сільського населення (рис. 1).

Кінцевою метою змін є формування макроекономічного середовища, орієнтованого на максимальне задоволення потреб кожного індивіда, територіальної громади та суспільства загалом і подолання протиріч між ними. Рушійною силою інституційних змін є підприємець-новатор, який реагує на стимули, закладені в інституційній основі.

Рис. 1. Формування мети та цілей стратегії зростання трудової активності сільського населення

Застосування сучасних методів та інструментів реалізації стратегії зростання трудової активності населення повинно базуватися на принципі соціального партнерства [5; 7], який передбачає соціальну відповідальність як суб'єктів сфери зайнятості, так і сторін зовнішнього середовища, зокрема органів місцевого самоврядування та суспільства загалом; вдосконалення законодавства і створення правових умов участі сільських громад у прийнятті соціально та економічно значущих рішень; об'єднання зусиль суб'єктів сфери зайнятості та місцевих органів влади у місцевих соціальних програмах, спрямованих на поліпшення життя громадян та покращання екологічного стану довкілля, раціональне використання регіональних ресурсів, в яких функціонують їх підприємства.

ВИСНОВКИ

Соціальна політика регіонів, здійснювана в межах обраної стратегії, дає змогу вплинути на регіональний процес посилення соціальної безпеки людини, формування доходів населення та диверсифікувати їх джерела таким чином, щоб забезпечити відповідні умови для стимулювання людського потенціалу, зростання економічної активності населення як самодостатньої цілі. Вона має набути активного, а не пасивного характеру і не зводиться до державної благодійності, що стимулює споживацькі настрої та інфляційні процеси в країні. Виняткова роль у реалізації стратегії належить місцевим громадам та органам місцевого самоврядування. Об'єктивна потреба у доповненні й

розширенні функцій сільської місцевості за рахунок несільськогосподарських видів діяльності може бути реалізована за умов активної участі держави у стимулюванні суб'єктів господарювання й громадян щодо розвитку підприємництва на селі. Зміцнення функціональної ролі сільської місцевості за рахунок позааграрних функцій забезпечить підвищення привабливості сільської місцевості для проживання населення та загалом споживчої вартості сільського середовища. Основним напрямом реалізації регіональних стратегій аграрних регіонів повинно бути державне сприяння розвитку підприємництва, що в кінцевому підсумку деякою мірою дасть змогу вирішити проблему зайнятості та нарощувати експортний потенціал депресивних аграрних регіонів через стимулювання підприємництва, зокрема розвиток різних форм малого і середнього бізнесу, підвищення рівня доходів громадян і зростання платоспроможного попиту населення.

Список використаних джерел

1. Міковда В.П., Пітюлич М.І. Регіональні механізми стимулювання самостійної зайнятості. Регіональна економіка. Київ, 1996. С. 104-114.
2. Садова У.Я. Соціальна політика в Україні: регіональні дослідження і перспективи розвитку: монографія. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2005. 408 с.
3. Жигірь А.А. Підвищення зайнятості на селі як складова розвитку сільських територій. Економіка та держава. 2012. № 5. С. 14-16.
4. Харчук С.А. Напрями ефективного формування зай-

нятості на селі та розвитку сільських територій. URL: http://nbuv.gov.ua//portal/chem_biol/Vzhnau/FIK/2010_1/35Kh_archuk.pdf.

5. Дмитрів-Звруденко В.В. Соціальна відповідальність бізнес-структур на ринку праці України. *Економіка і держава*. 2012. № 6. С. 48-50.

6. Лузан Ю.А. Напрями розвитку сільськогосподарського виробництва і соціальної сфери села. URL: www.nbuv.gov.ua//portal/Chem_Biol/Vzhnau/2009_2/7el.pdf.

7. Юрчишин В. В. До проблеми системної переорієнтації розвитку агросфери на засадах соціо-економіки. *Економіка АПК*. 2013. № 11. С. 6-17.

8. Офіційний інтернет-ресурс Головного управління статистики у Львівській області. URL: lv.ukrstat.gov.ua

9. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.

References

1. Mikovda V.P., Pitjulich M.I. *Regional mechanisms of self-employment incentives. Regional economy Kyiv, 1996.* pp. 104-114. (in Ukrainian).

2. Sadova U.Ya. *Social Policy in Ukraine: Regional Studies and Development Prospects: Monograph.* Lviv: Institute of Regional Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine,

2005. 408 p. (in Ukrainian).

3. Zhihir A.A. *Increasing employment in the countryside as a component of the development of rural areas. Economy and the state.* 2012. № 5. pp. 14-16. (in Ukrainian).

4. Harchuk S.A. *Directions of effective formation of employment in rural areas and development of rural territories.* URL: http://nbuv.gov.ua//portal/chem_biol/Vzhnau/FIK/2010_1/35Kh_archuk.pdf. (in Ukrainian).

5. Dmitriv-Zvrudenko V.V. *Social responsibility of business structures on the labor market of Ukraine. Economy and the state.* 2012. № 6. pp. 48-50. (in Ukrainian).

6. Luzan Yu.A. *Directions of development of agricultural production and social sphere of the village.* URL: www.nbuv.gov.ua//portal/Chem_Biol/Vzhnau/2009_2/7el.pdf (in Ukrainian).

7. Yurchishyn V.V. *To the problem of systemic reorientation of agrosphere development on the principles of socio-economics. Economy of agroindustrial complex.* 2013. № 11. pp. 6-17. (in Ukrainian).

8. *Official website of the Main Department of Statistics in Lviv Oblast.* URL: <http://lv.ukrstat.gov.ua/>. (in Ukrainian).

9. *About employment of the population: Law of Ukraine from 05.07.2012 № 5067-VI.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>. (in Ukrainian).